

Bijlage VWO
2014

tijdvak 1

Grieks

Tekstboekje

Tekst 1

Socrates spreekt tijdens zijn proces.

1 Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν,
2 μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι,
3 ὀνήσεσθε ἀκούοντες. Μέλλω γὰρ οὖν ἅττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα ἐφ' οἷς
4 ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. Εὖ γὰρ ἴστε, ἐάν με
5 ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς
6 αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ
7 γὰρ ἂν δύναιτο· οὐ γὰρ οἴομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνωνι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος
8 βλάπτεσθαι. Ἀποκτείνειε μεντὰν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ
9 ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ
10 οἴομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὗτος νῦν ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως
11 ἐπιχειρεῖν ἀποκτείνουσι. Νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ
12 ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἂν οἴοιτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ τι
13 ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι. Ἐὰν γὰρ
14 με ἀποκτείνητε, οὐ ῥαδίως ἄλλον τοιοῦτον εὐρήσετε, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ
15 γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὥσπερ ἵππῳ
16 μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθεστέρω καὶ δεομένῳ
17 ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος· οἷον δὴ μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει
18 προστεθηκέναι - τοιοῦτόν τινα ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὀνειδίζων
19 ἕνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων.
20 Τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ ῥαδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ
21 πείθησθε, φείσεσθέ μου· ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι, ὥσπερ οἱ
22 νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἂν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥαδίως ἂν
23 ἀποκτείναιτε, εἶτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν, εἰ μὴ τινα
24 ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειεν κηδόμενος ὑμῶν. Ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν
25 τοιοῦτος οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθὲνδε ἂν κατανοήσαιτε·
26 οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ πάντων ἡμεληκέναι καὶ
27 ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τοσαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον
28 πράττειν ἀεὶ, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσιόντα ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν
29 πρεσβύτερον πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. Καὶ εἰ μὲν τι ἀπὸ τούτων

30 ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμεν, εἶχον ἄν τινα
 31 λόγον· νῦν δὲ ὁρᾶτε δὴ καὶ αὐτοὶ ὅτι οἱ κατήγοροι, τᾶλλα πάντα
 32 ἀναισχύντως οὕτω κατηγοροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο
 33 ἀπαναισχυντήσαι παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην
 34 μισθὸν ἢ ἤτησα. Ἰκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα ὡς ἀληθῆ
 35 λέγω, τὴν πενίαν.
 36 Ἵσως ἄν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω
 37 περιῶν καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος
 38 τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πόλει. Τούτου δὲ αἵτιόν ἐστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ
 39 πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον
 40 γίγνεται, ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμῶδῶν Μέλητος ἐγράψατο. Ἐμοὶ δὲ
 41 τοῦτ' ἔστιν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη, ἢ ὅταν γένηται, ἀεὶ
 42 ἀποτρέπει με τούτου ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὐποτε. Τοῦτ'
 43 ἔστιν ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν, καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ
 44 ἐναντιοῦσθαι· εὖ γὰρ ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα
 45 πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς
 46 ὠφελήκη οὐδὲν οὔτ' ἂν ἐμαυτόν.

Plato, Apologie 30c3-31e1

Aantekeningen

<i>regel 3</i>	ἄττα = τινα
<i>regel 7</i>	οὐ θεμιτόν ἐστι het is uitgesloten
<i>regel 8</i>	ἀτιμόω het burgerrecht ontnemen
<i>regel 16</i>	νωθής traag
<i>regel 17</i>	ὁ μύωψ, -ωπος horzel
<i>regel 19</i>	προσκαθίζω erbij gaan zitten
<i>regel 22</i>	νυστάζω dommelen
<i>regel 24</i>	ἐπιπέμπω afzenden op
<i>regel 32</i>	ἀναισχύντως schaamteloos
<i>regel 33</i>	ἀπαναισχυντέω de kroon op zijn onbeschaamdheid zetten
<i>regel 37</i>	πολυπραγμονέω zich in andermans zaken mengen
<i>regel 40</i>	ἐπικωμῶδέω belachelijk maken

Meno en Socrates in gesprek

Μένων

1 ὦ Σώκρατες, ἤκουον μὲν ἔγωγε πρὶν καὶ συγγενέσθαι σοι ὅτι σὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ
2 αὐτός τε ἀπορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖς ἀπορεῖν· καὶ νῦν, ὡς γέ μοι δοκεῖς,
3 γοητεύεις με καὶ φαρμάττεις καὶ ἀτεχνῶς κατεπάδεις, ὥστε μεστὸν ἀπορίας
4 γεγονέναι. Καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς, εἰ δεῖ τι καὶ σκῶψαι, ὁμοιότατος εἶναι τό
5 τε εἶδος καὶ τᾶλλα ταύτη τῇ πλατεῖᾳ νάρκη τῇ θαλαττίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ
6 πλησιάζοντα καὶ ἀπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ, καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν
7 τι πεποιηκέναι· ἀληθῶς γὰρ ἔγωγε καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ στόμα ναρκῶ, καὶ οὐκ
8 ἔχω ὅτι ἀποκρίνωμαί σοι. Καίτοι μυριάκις γε περὶ ἀρετῆς παμπόλλους λόγους
9 εἶρηκα καὶ πρὸς πολλούς, καὶ πάνυ εὖ, ὡς γε ἐμαυτῷ ἐδόκουν· νῦν δὲ οὐδ' ὅτι
10 ἐστὶν τὸ παράπαν ἔχω εἰπεῖν. Καί μοι δοκεῖς εὖ βουλευέσθαι οὐκ ἐκπλέων
11 ἐνθένδε οὐδ' ἀποδημῶν· εἰ γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιοῖς, τάχ' ἂν ὡς
12 γόης ἀπαχθείης.

Σωκράτης

13 Πανοῦργος εἶ, ὦ Μένων, καὶ ὀλίγου ἐξηπάτησάς με.

Μένων

14 Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες;

Σωκράτης

15 Γινώσκω οὐδ' ἔνεκά με ἤκασας.

Μένων

16 Τίνος δὴ οἶει;

Σωκράτης

17 Ἵνα σε ἀντεικάσω. Ἐγὼ δὲ τοῦτο οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαίρουσιν
18 εἰκαζόμενοι — λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς· καλαὶ γὰρ οἶμαι τῶν καλῶν καὶ αἱ εἰκόνες
19 — ἀλλ' οὐκ ἀντεικάσομαί σε. Ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ἡ νάρκη αὐτὴ ναρκῶσα οὕτω καὶ
20 τοὺς ἄλλους ποιεῖ ναρκᾶν, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μή, οὐ. Οὐ γὰρ εὐπορῶν αὐτὸς
21 τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν, ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὕτως καὶ τοὺς
22 ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. Καὶ νῦν περὶ ἀρετῆς ὃ ἔστιν ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, σὺ μέντοι

23 ἴσως πρότερον μὲν ἤδησθα πρὶν ἐμοῦ ἄψασθαι, νῦν μέντοι ὅμοιος εἶ οὐκ εἰδότι.
24 Ὅμως δὲ ἐθέλω μετὰ σοῦ σκέψασθαι καὶ συζητῆσαι ὅτι ποτέ ἐστιν.

Μένων

25 Καὶ τίνα τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώκρατες, τοῦτο δὲ μὴ οἶσθα τὸ παράπαν ὅτι ἐστίν;
26 Ποῖον γὰρ ὦν οὐκ οἶσθα προθέμενος ζητήσεις; ἢ εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐντύχοις
27 αὐτῷ, πῶς εἴσῃ ὅτι τοῦτό ἐστιν ὃ σὺ οὐκ ἤδησθα;

Σωκράτης

28 Μανθάνω οἶον βούλει λέγειν, ὦ Μένων. Ὅρας τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον
29 κατάγεις, ὡς οὐκ ἄρα ἔστιν ζητεῖν ἀνθρώπῳ οὔτε δὲ οἶδε οὔτε δὲ μὴ οἶδε; Οὔτε
30 γὰρ ἂν ὃ γε οἶδεν ζητοῖ — οἶδεν γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως —
31 οὔτε δὲ μὴ οἶδεν — οὐδὲ γὰρ οἶδεν ὅτι ζητήσῃ.

Μένων

32 Οὐκοῦν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ Σώκρατες;

Σωκράτης

33 Οὐκ ἔμοιγε.

Μένων

34 Ἔχεις λέγειν ὅπη;

Σωκράτης

35 Ἔγωγε· ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα —

Μένων

36 Τίνα λόγον λεγόντων;

Σωκράτης

37 Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν.

Μένων

38 Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες;

Σωκράτης

39 Οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν ὅσοις μεμέληκε περὶ ὦν
40 μεταχειρίζονται λόγον οἷοις τ' εἶναι διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι
41 πολλοὶ τῶν ποιητῶν ὅσοι θεῖοί εἰσιν. Ἄ δὲ λέγουσιν, ταυτί ἐστίν· ἀλλὰ σκόπει
42 εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν. Φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι
43 ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾶν — ὃ δὲ ἀποθνήσκῃ καλοῦσι — τοτὲ δὲ πάλιν

44 γίγνεσθαι, ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὡς ὀσιώτατα διαβιώναι
45 τὸν βίον.

Plato, Meno 79e7-81b7

Aantekeningen

<i>regel 3</i>	φαρμάττω betoveren
	κατεπάδω betoveren
<i>regel 5</i>	πλατύς plat
	ἡ ναρκή sidderrog
<i>regel 6 en 7</i>	ναρκάω verlamd worden
<i>regel 8</i>	μυριάκις ontelbare malen
<i>regel 17 en 19</i>	ἀντεικάζω op zijn beurt vergelijken
<i>regel 19</i>	ἡ ναρκή sidderrog
<i>regel 19 en 20</i>	ναρκάω verlamd worden
<i>regel 24</i>	συζητέω samen onderzoeken
<i>regel 39</i>	ἡ ἱέρεια priesteres
<i>regel 44</i>	διαβιώω doorbrengen

Tekst 3

Socrates vertelt dat hij op een religieuze feestdag samen met vrienden door Polemarchos in Piraeus (de havenstad van Athene) was uitgenodigd in diens huis.

1 Ook Kephalos, de vader van Polemarchos, was er. Καὶ μάλα πρεσβύτης
2 μοι ἔδοξεν εἶναι· διὰ χρόνου γὰρ καὶ ἑωράκη αὐτόν. Καθῆστο δὲ
3 ἔστεφανωμένος ἐπὶ τινος προσκεφαλαίου τε καὶ δίφρου· τεθυκῶς γὰρ
4 ἐτύγχανεν ἐν τῇ αὐλῇ. Ἐκαθεζόμεθα οὖν παρ' αὐτόν· ἔκειντο γὰρ δίφροι
5 τινὲς αὐτόθι κύκλῳ.
6 Εὐθὺς οὖν με ἰδὼν ὁ Κέφαλος ἠσπάζετό τε καὶ εἶπεν· “ ὦ Σώκρατες, οὐδὲ
7 θαμίξεις ἡμῖν καταβαίνων εἰς τὸν Πειραιᾶ. Χρῆν μέντοι. Εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ ἔτι
8 ἐν δυνάμει ἢ τοῦ ραδίως πορεύεσθαι πρὸς τὸ ἄστυ, οὐδὲν ἂν σὲ ἔδει δεῦρο
9 ἰέναι, ἀλλ' ἡμεῖς ἂν παρὰ σὲ ἦμεν· νῦν δέ σε χρὴ πυκνότερον δεῦρο ἰέναι.
10 Ὡς εὖ ἴσθι ὅτι ἔμοιγε ὅσον αἱ ἄλλαι αἰ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ
11 ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὖξονται αἰ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ
12 ἡδοναί”.

Plato, Politeia 328b8-d4

Aantekeningen

- regel 2 **διὰ χρόνου** al lang niet meer
καὶ *Onvertaald laten*
ἑώρακη *plusquamperfectum van ὀράω*
Καθήστο Lees: Ἐκαθήτο (*van κάθημαι*)
- regel 3 **ἔστεφανωμένος** *Bij het offeren droeg men een krans*
τὸ προσκεφάλαιον zitkussen
- regel 6 **οὐδὲ** Lees: οὐ
- regel 7 **θαμίζω** + *dativus* dikwijls bezoeken
τὸν Πειραιᾶ *accusativus van ὁ Πειραιεύς*
- regel 8 **ἐν δυνάμει εἰμι τοῦ** + *infinitivus* in staat zijn om
οὐδὲν helemaal niet
- regel 9 **ἡμεν** *1e persoon meervoud imperfectum van εἶμι* gaan
πυκνότερον vaker
- regel 10 **Ὡς** want
- regel 10-11 **ὅσον ... τοσοῦτον** in de mate waarin ... in diezelfde mate
- regel 11 **ἀπομαραίνομαι** minder worden